

Marcin Stanisław Wilga, Mirosław Wantoch-Rekowski

**KOLEJNE STANOWISKO RZADKIEGO GRZYBA –
ROZETKI WIERZBOWEJ *HYPOCREOPSIS LICHENOIDES*
(TODE: FR.) SEAVER NA ZIEMI GDAŃSKIEJ**

Another locality of a rare fungus - willow glove *Hypocreopsis lichenoides* (Tode: Fr.) Seaver in the area of Gdańsk

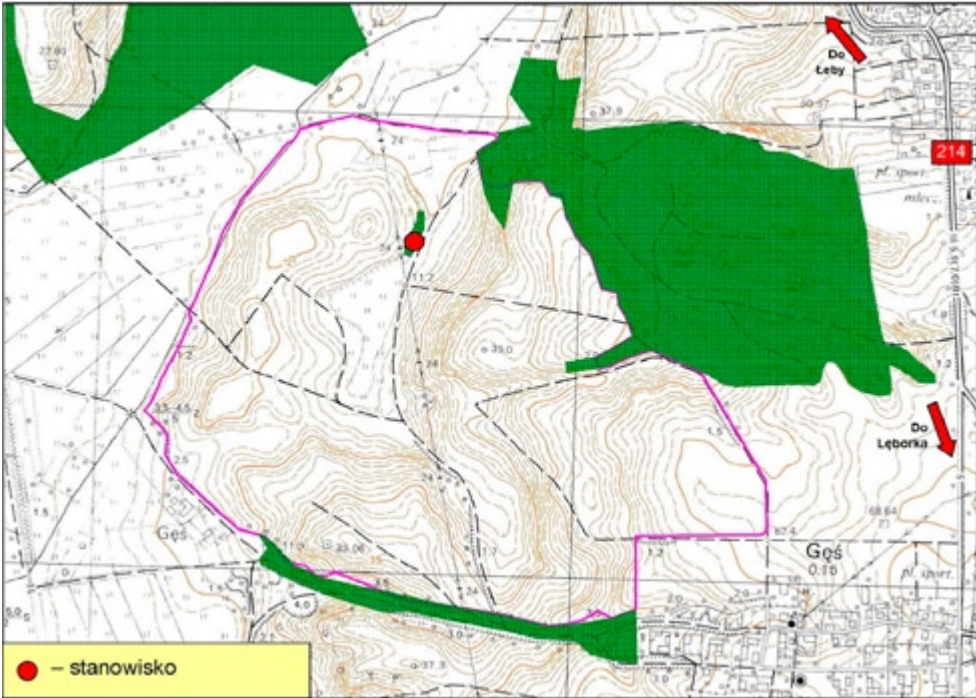
Rozetka wierzbowa *Hypocreopsis lichenoides* (Tode: Fr.) Seaver swym zasięgiem obejmuje szeroki obszar w strefie klimatu umiarkowanego Ameryki Północnej i Europy; stwierdzono ją m.in. w Szwecji, Finlandii, Francji, Hiszpanii, Niemczech, Wielkiej Brytanii, Luksemburgu oraz w północnej Rosji (Strid 1967, Dennis 1978, Shubin i Krutov 1979, Niemelä i Nordin 1985, Hansen i Knudsen 2000).

W literaturze ten rzadki takson, należący do gromady *Ascomycota*, klasy *Sordariomycetes*, rzędu *Hypocreales* i rodziny *Hypocreaceae* (Kirk et al. 2001, Index Fungorum), wymieniany jest jako pasożyt szczeciniaka żółto-brzeżnego *Hymenochaete tabacina* (Sowerby) Lév. – *Basidiomycota* (Niemelä i Nordin 1985, Hansen i Knudsen 2000). Najczęstsze notowania podłoży, na których występuje, dotyczą wierzby uszatej *Salix aurita* oraz szarej *S. cinerea*. Stwierdzono jego obecność, choć znacznie rzadziej, także na innych gatunkach drzew i krzewów, np. na czeremsze zwyczajnej *Padus avium*, kruszynie pospolitej *Frangula alnus*, dzikim bzie koralowym *Sambucus racemosa* i in. (Dennis 1978, Niemelä i Nordin 1985, Hansen i Knudsen 2000).

W Polsce *Hypocreopsis lichenoides* występuje na nielicznych stanowiskach (Stasińska 2004a, b, 2011). Najnowsze notowania pochodzą z okolic Radońska w pow. sępoleńskim (Kujawa i Gierczyk 2011) oraz Kołobrzegu (Twardy 2012) i miejscowości Gąskowo, gmina Dygowo w powiecie kołobrzesckim (Kujawa i Gierczyk 2012).

Pierwsze stanowisko rozetki wierzbowej na Ziemi Gdańskiej (Pojezierze Kaszubskie) odnotowano w Rynnie Kczewsko-Tuchomskiej, w pobliżu miejscowości Tokary (Wilga i Wantoch-Rekowski 2013); podkładowi tego gatunku grzyba rosły tam na wierzbie szarej, pasożytując na szczeciniaku żółto-brzeżnym.

Autorzy znaleźli w województwie pomorskim nowe stanowisko rozetki wierzbowej, położone w powiecie lęborskim i gminie Wicko, w rejonie wsi Gęś (kwadrat ATPOL CA-54). Jest ono zlokalizowane w śródpolnym niewielkim zadrzewieniu (ryc. 1), które tworzą: leszczyna pospolita *Corylus avellana* (gatunek dominujący), śliwa tarnina *Prunus spinosa*, dąb szypułkowy *Quercus robur*, topola osika *Populus tremula*, wierzba *Salix* sp., grab *Carpinus betulus* i inne. Miejsce to służyło ongiś jako okresowe składowisko odpadów bytowych. Na martwej śliwie tarninie stwierdzono 11 podkładek rozetki (*leg. et det. M. Wantoch-Rekowski*, 31.08.2013). Na jej pniu i grubszych gałęziach, w sąsiedztwie podkładek rozetki, nie zauważono obecności szczeciniaka żółto-brzeżnego *Hymenochaete tabacina*, gospodarza tego

Ryc. 1. Położenie stanowiska rozetki wierzbowej *Hypocreopsis lichenoides* w pobliżu wsi Gęs; linią fioletową zaznaczono granicę obszaru planowanej elektrowni wiatrowej.

Fig. 1. Location of willow glove *Hypocreopsis lichenoides* near village Gęs; purple line marks the limits of planned wind power plant.

Fot. 1. Widok podkładki rozetki wierzbowej *Hypocreopsis lichenoides* na stanowisku w pobliżu wsi Gęs. Fot. M. S. Wilga, 31.08.2013

Photo 1. View of willow glove *Hypocreopsis lichenoides* stroma in the locality near the village Gęs. Photo by M. S. Wilga, 31.08.2013

Pasożytniczego grzyba; prawdopodobnie jego grzybnia znajdowała się wewnątrz substratu. Występowały tam jedynie epifityczne porosty: złotorost ścienny *Xanthoria parietina*, tarczownica bruzdkowana *Parmelia sulcata* i rozsypek srebrzysty *Phlyctis argena* (zob. fot. 1). Opisane stanowisko położone jest obok rowu melioracyjnego, odprowadzającego nadmiar wody z terenu wyżej położonego. Ponieważ znalazło się ono w granicach obszaru projektowanej inwestycji – elektrowni wiatrowej, autorzy wystąpili z propozycją jego ochrony. Pobrany materiał został przesłany do Stacji Badawczej Instytutu Badań Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN w Turwi (ZBŚRiL).

Autorzy proponują uwzględnić omawiany rzadki gatunek na przyszłej czerwonej liście macromycetes Pomorza Gdańskiego, na razie nie przyznając mu określonej kategorii zagrożenia.

LITERATURA

- DENNIS R.W.D. 1978. *British Ascomycetes*. Wyd. 3, Lubrecht & Cramer Limited, Vaduz.
- HANSEN L., KNUDSEN H. 2000. *Nordic Macromycetes. 1. Ascomycetes*. Nordsvamp c/o Botanical Museum, Copenhagen.
- INDEX FUNGORUM. Genus *Hypocreopsis*. In: www.speciesfungorum.org/Names/Names.asp. Data dostępu 2.09.2013.
- KIRK P.M., CANNON P.F., DAVID J.C., STALPERS J.A. (Eds). 2001. *Ainsworth and Bisby's Dictionary of the Fungi*. 9 ed. CABI Bioscience, Wallingford.
- KUJAWA A., GIERCZYK B. 2011. Rejestr gatunków grzybów chronionych i zagrożonych w Polsce. Część IV. Wykaz gatunków przyjętych do rejestru w roku 2008. *Przegl. Przyr.* 22, 1: 17-83.
- KUJAWA A., GIERCZYK B. 2012. Rejestr gatunków grzybów chronionych i zagrożonych w Polsce. Część VI. Wykaz gatunków przyjętych do rejestru w roku 2010. *Przegl. Przyr.* 23, 4: 3-59.
- NIEMELÄ T., NORDIN I. 1985. *Hypocreopsis lichenoides* (Ascomycetes) in northern Europe. *Karstenia* 25: 75-80.
- SAMUELS G.J. 1988. Fungicolous, lichenicolous and myxomyceticolous species of *Hypocreopsis*, *Nectriopsis*, *Nectria*, *Peristomialis* and *Trichonectria*. *Mem. New York Bot. Garden* 48: 1-78.
- SHUBIN V., KRUTOV V. 1979. *Fungi of Karelia and Murmansk region*. Nauka, Leningrad.
- STASIŃSKA M. 2004a. *Hypocreopsis lichenoides* P. Karst. (Fungi, Ascomycetes), new to Poland. *Acta Societ. Botanic.* 73, 2: 135-137.
- STASIŃSKA M. 2004b. Materiały do rozmieszczenia *Hypocreopsis lichenoides* (Ascomycetes) w Polsce. In: JENDRZEJCZAK E. (Ed.). *Przyroda Polski w europejskim dziedzictwie dóbr natury. Streszczenia referatów i plakatów. 53 Zjazd Polskiego Towarzystwa Botanicznego, Toruń-Bydgoszcz, 6-11 września 2004*, pp. 141.
- STASIŃSKA M. 2011. *Hypocreopsis lichenoides* (Fungi, Ascomycetes) in Poland. *Plant Div. Evol.* 129, 3-4: 301-306.
- STRID A. 1967. *Hypocreopsis lichenoides* (Tode ex Fr.) Seaver, a rare Ascomycete. *Svensk Bot. Tidskr.* 61: 79-87.
- TWARDY T. 2012. *Hypocreopsis lichenoides*. ID: 198298. In: SNOWARSKI M. *Atlas grzybów Polski*. http://www.grzyby.pl/gatunki/Hypocreopsis_lichenoides.htm. Data dostępu 2.09.2013.
- WILGA M. S., WANTOCH-REKOWSKI M. 2013. Stanowisko rozetki wierzbowej *Hypocreopsis lichenoides* (Tode: Fr.) Seaver (macromycetes, *Ascomycota*) na Pomorzu Gdańskim. *Przegl. Przyr.* 24, 1: 67-71.

Summary

The authors found a new locality of willow glove in Pomorskie Province, Łębork District, community Wicko, village Gęś (ATPOL square CA-54). It is situated in a small midfield tree cluster. Eleven stroma of willow glove were found on a dead blackthorn (*leg. et det. M. Wantoch-Rekowski, 31.08.2013*).

Adresy autorów:

Marcin Stanisław Wilga
al. Wojska Polskiego 48/1
80-268 Gdańsk-Wrzeszcz
e-mail: wilga47@wp.pl

Mirosław Wantoch-Rekowski
ul. Kołobrzeska 56A/12
80-394 Gdańsk
e-mail: mirki@mirki.kaszuby.pl

Łukasz Krajewski, Filip Jarzombkowski, Dorota Kotowska

ZALOTKA WIĘKSZA *LEUCORRHINIA PECTORALIS* (CHARPENTIER 1825) W REZERWACIE PRZYRODY GORBACZ (PUZZCZA KNYSZYŃSKA, NE POLSKA)

Yellow-spotted Whiteface *Leucorrhinia pectoralis* (Charpentier 1825) in Gorbacz Nature Reserve (Knyszyn Forest, NE Poland)

Zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis* (Charpentier 1825) należy do charakterystycznej grupy ważek z rodzaju *Leucorrhinia*. Nazwa rodzajowa gatunku jest zrostem pochodzącym z języka greckiego, od: *leuco* – biały i *rhinos* – nos, co na polski można przełożyć jako „białonosą”, i co wskazuje na jej charakterystyczne ubarwienie z białą plamą na przodzie głowy. Przymiotnik gatunkowy *pectoralis* podkreśla zauważalną nawet w locie cechę samców tej ważki – żółtą plamę kontrastującą z ciemnym odwłokiem, która porównywana była do złotego pektorału odcinającego się od czerni kapłańskich habitów.

Wszystkie krajowe zalotki potrafią zasiedlać dosyć szerokie spektrum siedlisk, lecz w dużej mierze są gatunkami związanymi z wodami torfowiskowymi (Bernard et al. 2009, Bernard 2012). Zalotka większa występuje w kompleksach torfowisk z dostępem do wody stojącej, najczęściej w zarastających rowach i kanałach, ale też na śródlęśnych jeziorach czy zarastających stawach, a także na siedliskach wtórnych, takich jak np. wyrobiska pokopalniane (Bönsel 2006, Bernard 2012, Lis i Buczyński 2012). Preferuje wody o niskiej lub umiarkowanej trofii ze zbiorowiskami roślin wodnych takich jak np. żabiściek pływający *Hydrocharis morsus-ranae*, osoka aloesowata *Stratiotes aloides* i turzyce *Carex* spp. Dogodne dla niej siedliska tworzą też kożuchy torfowców *Sphagnum* spp. i ramienie *Chara* spp., a miejscami szuwały lub inna roślinność torfowiskowa (Bernard 2004, Bernard et al. 2009, Bernard 2012).

Zalotka większa należy do najszerzej rozprzestrzenionych krajowych zalotek (Bernard et al. 2009). W Polsce objęta jest ścisłą ochroną prawną, z dodatkowym zakazem umyślnego